

Проблеми соціально-економічного розвитку і фінансування малих міст України

Пушкарьова Н.О. Донбаська національна академія будівництва та архітектури

Малі міста - це міста, чисельність населення яких не перевищує 50 тисяч осіб. У Донецькій області кількість таких міст досягає 36.

Особливості соціалістичного народногосподарського планування й розміщення продуктивних сил породили появу так званих «монофункціональних міст», тобто міст, де одне-два промислових підприємства обумовлюють економічний і соціальний розвиток населеного пункту, у якому воно розміщено. Містоутворююче підприємство має визначальне значення на ринку праці малого міста: воно забезпечує зайнятістю більшу частину населення міста; визначає перелік професій і спеціальностей; формує міський бюджет і забезпечує розвиток соціальної інфраструктури міста. Закриття цих підприємств призводить до цілого ряду соціальних, економічних і екологічних проблем. Серед них:

- відсутність необхідних фінансових ресурсів (особливо Дзержинськ, Артемове, Жданівка);
- недостатній рівень фінансування з бюджету;
- одностороння спеціалізація підприємств і недостатня завантаженість їх потужностей;
- високий рівень безробіття (особливо Вугледар - незайнятість жінок);
- недостатньо розвинута система водо-, енерго-, теплопостачання та каналізаційних мереж (особливо Моспине, Авдіївка, Дебальцеве, Новогродівка, Вуглегірськ, Українськ, Гірник, Селидове, Миколаївка, Іловайськ, Зугрес; Ясинувата, Волноваха, Мар'їнка, Красногорівка, Курахово, Комсомольське, Часов Яр, Соледар);
- аварійний стан об'єктів систем водо-, електро-, теплопостачання (особливо Добропілля, Білицьке; Білозерське, Юнокомунарівськ, Кіровське, Родинське, Святогірськ, Сіверськ, Новоазовськ);
- незадовільний стан ресурсозбереження;
- незадовільний стан дорожнього господарства;
- низький рівень розвитку міської інфраструктури, сфери соціальних послуг, об'єктів культури;
- недостатній розвиток транспортних зв'язків із сільськими населеними пунктами в зоні впливу малого міста (особливо Амвросіївна);
- недостатнє забезпечення телефонним зв'язком;
- незадовільний благоустрій міст, незадовільна ситуація із збиранням та знешкодженням твердих побутових відходів, а в деяких - і промислових токсичних відходів;
- екологічні проблеми (особливо Світлодарськ);
- недостатній рівень професійно-кваліфікаційної підготовки кадрів, обмеженість вибору професій;

— низький рівень розвитку малого бізнесу (особливо Докучаєвськ).

Серед перелічених проблем однією з найважливіших є проблема безробіття, яка породжує такі проблеми як соціальна напруженість, демографічна криза, міграції населення в великі міста у пошуках роботи і, наприкінці, загроза зникнення міста.

Підприємництво є важливим чинником, що дозволяє знизити соціальну напруженість у суспільстві, забезпечити не тільки самозайнятість, але й створити додаткові робочі місця. При відносно невеликих інвестиціях приватні підприємства показують кращі результати, ніж державні підприємства, забезпечуючи більш швидку окупність вкладених коштів, більш високу рентабельність виробництва й заробітну плату. Розвиток малого підприємництва в малих містах вирішує економічні й соціальні проблеми, характерні не тільки для малих міст, але й для республіки в цілому. Розвиток малого підприємництва для малих міст вирішує також проблему монофункціональності, розширюючи сферу прикладання праці і наповненості міста необхідними для мешканців товарами і послугами.

Позитивний вплив малого підприємництва на соціально-економічний розвиток малого міста можна сформулювати наступним чином:

Рішення проблеми нестачі інвестицій у місті. В умовах практично відсутності зовнішніх інвестицій тільки внутрішні інвестиції, насамперед приватні інвестиції, здатні вивести економіку малого міста з кризи й забезпечити стійке функціонування міста.

Поповнення дохідної частини державного й місцевого бюджетів. З огляду на низьку ефективність діяльності багатьох державних підприємств і надання їм численних податкових пільг, саме підприємницькі структури є найбільш перспективним джерелом неінфляційного фінансування державних витрат.

Зниження безробіття й забезпечення зайнятості населення. Саме підприємницькі структури шляхом самозайнятості і найма робітників здатні вирішити проблему безробіття. Розвиток підприємництва забезпечить перерозподіл трудових ресурсів у недержавний сектор економіки у випадку неминучої реструктуризації державних підприємств і скорочення чисельності їхніх працівників.